

Národní muzeum otevírá velkolepou výstavu Baroko v Bavorsku a v Čechách! Unikátní barokní poklady poprvé vystavené společně na jednom místě

7.12.2023 - | Národní muzeum

Národní muzeum otevírá 8. prosince 2023 největší výstavní projekt letošního roku! V Historické budově budou moci návštěvníci spatřit mnohdy nikdy nevystavené nejvzácnější umělecké skvosty baroka z období 100 let 17. a 18. století české a bavorské provenience. Společný projekt Národního muzea a Domu bavorských dějin slavnostně zahájí v předvečer otevření výstavy ministr kultury Martin Baxa, státní ministr pro evropské záležitosti Bavorska Eric Beißwenger a generální ředitel Národního muzea Michal Lukeš spolu s ředitelem Domu bavorských dějin Richardem Loiblem. Česko-bavorská zemská výstava navazuje na výstavu v německém Řezně, přináší však navíc barokní poklady ze sbírek Národního muzea i od českých a zahraničních zapůjčitelů. Vzácná přehlídka unikátních uměleckých děl uspořádaných do šesti tematických celků boří zažité stereotypní představy o baroku jako o období temna a politických konfliktů a do popředí staví epochální rozmach prezentující obě země jako společný kulturní prostor propojený vzájemnou inspirací.

Navzdory velké evropské krizi známé jako 30letá válka, navzdory období válek i morovým ranám rozkvétá v Evropě v době mezi 20. léty 17. a 20. léty 18. století epocha předurčující povahu české i bavorské krajiny, která si tento ráz nese dodnes. Obrovský rozvoj nastává ve všech kulturních i společenských oblastech a baroko se stává dynamickým životním stylem, jehož podstatou je neustálý pohyb, rozvoj architektury, malířství, sochařství, hudby, divadla či vědy, ale i víry. Příběh baroka v Národním muzeu je přehlídkou vynikajících uměleckých děl, která představuje obě země, Čechy i Bavorsko jako součást jednotného prostoru barokní kultury ve střední Evropě.

„Národní muzeum si po své obnově vytklo nejen cíl vybudovat nové moderní a atraktivní stálé expozice, ale též veřejnosti slíbilo, že bude pořádat velké mezinárodní projekty a prezentovat výjimečná výstavní témata z celého světa a svůj slib plní. Již v roce 2020 jsme uspořádali jedinečnou výstavu památek starověkého Egypta s názvem Sluneční králové. Nyní do Prahy přivážíme další mimořádný projekt. Výstava Baroko v Bavorsku a v Čechách boří mýty o období temna a ukazuje toto období též jako dobu světla. Návštěvníci budou mít jedinečnou příležitost spatřit na jednom místě celkem 218 originálních, evropsky mimořádných sbírkových předmětů, z nichž některé jsou opravdovými unikáty nedozírné hodnoty a některé budou vystaveny vůbec poprvé v historii,“ říká generální ředitel Národního muzea Michal Lukeš.

Přirozené prolínání vztahů mezi Bavorskem a Čechami se ve výstavě podařilo zachytit na různých úrovních. Společná byla témata i jejich tvůrci. Světec Jan Nepomucký se stal zemským patronem obou krajin a velkým uměleckým tématem, které výstava reflektuje dřevorezbu s vyobrazením Jana Nepomuckého v životní velikosti od autora Jana Brokoffa zapůjčenou z Muzea Šumavy. Návštěvníci uvidí také jeden z nejvzácnějších předmětů, kterým je Dientzenhoferovský skicář z období kolem roku 1680 zapůjčený z Bavorského národního muzea v Mnichově, který je se svými 479 listy největším střeoevropským souborem architektonických kreseb z období baroka.

Výstava je ve čtyřech sálech Historické budovy Národního muzea členěna do šesti tematických částí. První částí je Prolog: Světla a stíny, druhá kapitola má název Bouřlivé časy, třetí část výstavy nese

název Prostor baroka: Velké staveniště, čtvrtý oddíl má název Barokní divadlo světa, pátou částí výstavy je Epilog: Baroko v Bavorsku a v Čechách a poslední, šestou částí, jsou Barokní skvosty ze sbírek Národního muzea.

Celou výstavu zahajuje Prolog s názvem **Světla a stíny** zachycující chmurné období český dějin – česko-habsburský konflikt vrcholící bitvou na Bílé hoře a popravou 27 českých pánů. Protikladem na bavorské straně je mocenský vzestup a jmenování Maxmiliána I. kurfiřtem roku 1623. První kapitolu výstavy reprezentuje například olej na plátně s názvem Bitva na Bílé hoře dne 8. listopadu 1620 od malíře Pietera Snayerse, zapůjčený z Bayerisches Armeemuseum.

Druhá kapitola výstavy nese název **Bouřlivé časy**, kdy na pozadí náboženských sporů a třicetileté války přinášejí stavitelé z oblasti jezer na dnešním italsko-švýcarském pomezí prvky nového, energického, dynamického slohu, který se zrodil v Římě a o kterém dnes mluvíme jako o baroku. Toto období reprezentuje nejtěžší exponát výstavy – mramorová náhrobní deska v podobě kostry v životní velikosti, barokní memento mori, zapůjčená ze salcburského muzea, či alegorický obraz malíře Jacoba Gerritsze Loefa Loď Církve z muzea v Utrechtu.

Třetí část výstavy vrcholí **Prostorem baroka: Velkým staveništěm**, kdy kolem roku 1680 a v následujících desetiletích zažívají české země i jižní Německo barokní stavební boom. Prostor krajiny zaplňují barokní zámky, poutní kostely, křížové cesty a klášterní areály. Ve městech rostou tvarově bohaté měšťanské domy, veřejné budovy a paláce, mosty jsou osazovány sochami, náměstí kašnami. Zajímavým sbírkovým předmětem v této kapitole je otevíratelný dřevěný model evangelického kostela Nejsvětější Trojice v Řezně z roku 1627.

Čtvrtý oddíl výstavy se zaměřuje na **Barokní divadlo světa** a návštěvníci si tu budou moci poprvé prohlédnout architektonický model dřevěné divadelní scény, která byla vestavěna do areálu letní jízďárny Pražského hradu. Amfiteátr pojmul 200 účinkujících a 4000 diváků a jeho účelem bylo uvedení opery Costanza e fortezza u příležitosti korunovace Karla VI. Výjimečný je v této výstavní kapitole také kostýmní komplet a doplňky Pallas Athény ze zámku Český Krumlov, jenž disponuje jednou z nejkomplexněji dochovaných barokních divadelních scén na světě. Kostým byl vystaven naposledy v roce 2001 a jeho zápůjčka Národnímu muzeu je velkou raritou.

Epilogem s názvem **Baroko, Bavorsko a Čechy** se s ostrými kontrasty a dynamikou chýlí barokní epocha ke konci. Velmi emotivně působí v této kapitole výstavy obraz Smrt sv. Jana Nepomuckého od Františka Karla Palca zapůjčený z Národní galerie v Praze.

Zcela novou kapitolou výstavy, kterou mohou spatřit pouze návštěvníci v Praze, jsou **Barokní skvosty ze sbírek Národního muzea**, které ukrývají řadu mimořádných památek jako například dámské barokní střevíce, kytaru se zalomeným krkem nebo poprvé v historii vystavenou Kalvárii od Matyáše Bernarda Brauna. Hlavní ochutnávkou je nástin pozoruhodného a v řadě ohledů jedinečného souboru z bývalého Matematického muzea původně založeného při staroměstské jezuitské koleji Klementinum ve 20. letech 18. století, nejstaršího veřejného muzea v českých zemích a jednoho z nejstarších v Evropě. To vedle zlomku rudolfinských sbírek uchovávalo mechanické přístroje, cizokrajné a domácí přírodniny i nejrůznější kuriozity. Jejich část dnes náleží Národnímu muzeu a návštěvníci se mohou těšit například na Ulitu s reliéfem Neptuna a jeho doprovodu, a Lasturu z poháru typu nautilus. Oba předměty pocházejí původně z Německa či Nizozemí ze 17. století.

„Těžiště celé přehlídky spočívá v evokaci „velkého staveniště“, oné křížovatky idejí a uměleckých proudů, již se stala střední Evropa na přelomu 17. a 18. století. Návštěvníci si budou mít možnost prohlédnout například jedinečný soubor dobových architektonických modelů z německých sbírek, jako je model kostela sv. Markéty v Baumburgu s unikátní průhledovou perspektivou do interiéru

modelu. Součástí tvůrčího postupu v období baroka se stalo zhotovení takzvaných modellett, modelů sochařských a malířských děl provedených v drobném měřítku. Ty na výstavě reprezentuje mimo jiné vzácné modelletto k nástroji malbě knihovního sálu jezuitské koleje Klementinum v Praze ze sbírek Národního muzea. Modely z německých sbírek a modelletta ze sbírek českých představují tematický celek, jaký dosud nebyl shromážděn na žádné z výstav barokního umění,” říká autor výstavy Baroko v Bavorsku a v Čechách Vít Vlášek.

Vedle našich velkých sbírkových institucí, jako je Národní muzeum, Národní památkový ústav, Národní galerie v Praze, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, Arcibiskupství pražské nebo Správa Pražského hradu se na výstavě objeví exponáty z vlastnictví menších organizací, měst, far či od soukromých vlastníků. Podobně je tomu i v případě zahraničních zapůjčitelů z Německa, Rakouska a Holandska.

Nejvýznamnější čeští zapůjčitelé

Národní památkový ústav, Uměleckoprůmyslové muzeum, Národní galerie, Arcibiskupství pražské, Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Správa Pražského hradu, Senát ČR, Ústav dějin umění AVČR, Židovské muzeum v Praze.

Nejvýznamnější zahraniční zapůjčitelé

Bayerisches Armeemuseum, Ingolstadt; Bayerisches Nationalmuseum, München; Bayerische Verwaltung der staatlichen Schlösser, Gärten und Seen, Residenz München a Schloss Nymphenburg; Benediktinerabtei Michaelbeuern, Salzburg; Museen der Stadt Regensburg; Museum Catharijneconvent, Utrecht; Salzburg Museum; Stadtarchiv und Museen Fürth; Tiroler Landesmuseum | Land Tirol, Innsbruck; Universitätsarchiv München (UAM).

Přehled sbírkových předmětů ve výstavě Baroko v Bavorsku a v Čechách

Pojistná hodnota výstavy

Celková pojistná hodnota výstavy Baroko v Bavorsku a v Čechách činí 337.851.404 Kč.

Neopomenutelnou součástí mezinárodního projektu, která je v souladu s Národním muzeem přijatou Konceptí udržitelného rozvoje, je v dnešní době velmi aktuální ekologická vstřícnost použitých materiálů a architektonického řešení výstavy, které bylo modulově navrženo pro snadnou demontáž, transport a opětovnou montáž v Praze.

V rámci výstavy se mohou návštěvníci těšit na interaktivní a haptické prvky. K dispozici jim budou dvě multimediální stanice, kde si budou moci prohlédnout detaily obrazů a architektonických návrhů, mapy s vyznačenými lokalitami a památkami či popisky a fotografie. Dalším zajímavým prvkem je 3D model kostela sv. Vavřince v Jablonném v Podještědí či rozpothybované čtyři barokní obrazy s loveckou tematikou. Interaktivní prvky doplní audionahrávky a tři haptické panely se vzorníkem technik opracování stavebních kamenů a modely zjednodušující obrysy exponátů.

Výstavu doprovodí komentované prohlídky i procházky Prahou, přednášky a workshopy. Pro školy jsou připraveny vzdělávací programy, pro dětské návštěvníky výtvarné a rukodělné dílny.

Výstava Baroko v Bavorsku a v Čechách bude v Historické budově Národního muzea otevřena do 8. května 2024.

Hans Conrad Asper, Náhrobní deska v podobě realisticky ztvárněného kostlivce, 1624, untersberský mramor, Salzburg Museum

Franz Alois Mayr, Model bývalého kolegiálního kostela augustiniánů kanovníků sv. Markéty v Baumburgu, 1755, dřevo, papír, Diözesanmuseum Freising, Leihgabe der Kath. Kirchenstiftung St. Margareta

Michiel van Mierevelt, Fridrich Falcký a Alžběta Stuartovna, kolem 1625, olej na dřevě, Speyer, Historisches Museum der Pfalz

Matyáš Bernard Braun, Kalvárie z piaristického kláštera v Praze na Novém Městě, kolem 1730, lipové dřevo s povrchovou úpravou, Národní muzeum

Jan Thomas, Podobizna šlechtice v alegorickém kostýmu z koňského baletu La Contesa dell'Aria e dell'Acqua, Vídeň, po roce 1667, olej na mědi, Národní památkový ústav (Státní zámek Rájec nad Svitavou)

Kostým Pallas Athény, antické bohyně moudrosti a války, přilba: střední Evropa, 3. třetina 18. století; bolerko – kyrys: střední Evropa/Čechy, okolo 1750; „taneční“ sukně: střední Evropa, kolem 1750, Národní památkový ústav (Státní hrad a zámek Český Krumlov)

<https://www.nm.cz/media/tiskove-zpravy/narodni-muzeum-otevira-velkolepou-vystavu-baroko-v-bavorsku-a-v-cechach-unikatni-barokni-poklady-poprve-vystavene-spolecne-na-jednom-miste>